

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 2289/2023
22.03.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија Драгане Маринковић, председника већа, Марине Милановић, Зорице Булајић, Весне Станковић и Радославе Мађаров, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., кога заступа пуномоћник Весна Митић, адвокат из ..., против тужене Комерцијалне банке АД Београд, коју заступа пуномоћник др Немања Алексић, адвокат из ..., ради утврђења ништавости и стицања без основа, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Вишег суда у Лесковцу Гж 3959/21 од 13.06.2022. године, у седници одржаној 22.03.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужиоца, изјављеној против пресуде Вишег суда у Лесковцу Гж 3959/21 од 13.06.2022. године, као изузетно дозвољеној.

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Вишег суда у Лесковцу Гж 3959/21 од 13.06.2022. године, тако што се одбија жалба тужене и потврђује пресуда Основног суда у Лесковцу П 6623/20 од 13.07.2021. године и одбија се захтев тужене за накнаду трошкова парничног поступка.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужена да тужиоцу накнади трошкове ревизијског поступка у износу од 27.500,00 динара у року од 15 дана од дана пријема отправка ове пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Лесковцу П 6623/20 од 13.07.2021. године, ставом првим изреке усвојен је тужбени захтев тужиоца и утврђено је да је ништава и не производи правно дејство одредба члана 6. став 1. Уговора о динарском готовинском кредиту број ... од 06.07.2015. године, делу којим се тужилац као корисник кредита обавезао да банци као даваоцу кредита плати на име фиксне једнократне накнаде за обраду кредитног захтева и пуштања кредита у коришћење 1% од износа реализованог кредита из члана 1. овог уговора. Ставом другим изреке усвојен је тужбени захтев тужиоца и тужена обавезана да му на име стицања без основа исплати 800,00 динара са законском затезном каматом од 06.07.2015. године до исплате. Ставом трећим изреке тужена је обавезана да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 23.300,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате.

Пресудом Вишег суда у Лесковцу Гж 3959/21 од 13.06.2022. године, ставом првим изреке преиначена је првостепена пресуда, тако што је одбијен као неоснован

тужбени захтев тужиоца којим је тражено да се утврди да је ништава одредба члана 6. став 1. Уговора о кредиту број ... од 06.07.2015. године и тужена обавезе да тужиоцу на име стицања без основа исплати 800,00 динара са законском затезном каматом од 06.07.2015. године до исплате. Ставом другим изреке тужилац је обавезан да туженој накнади трошкове парничног поступка у износу од 32.300,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужилац је благовремено изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права са позивом на одредбу члана 404. ЗПП.

Одлучујући о дозвољености ревизије у смислу члана 404. став 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11 ... 18/20), Врховни касациони суд је оценио да су испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији тужиоца ради уједначавања судске праксе, па је на основу члана 404. став 2. тог захтева одлучио као у ставу првом изреке.

Одлучујући о ревизији на основу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је утврдио да је ревизија тужиоца основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је са туженом банком закључио уговор о кредиту 06.07.2015. године којим је одобрен кредит у износу од 80.000,00 динара са уговореним трошковима обраде кредита који су износили 1% од износа одобреног кредита. Приликом пуштања кредита у течај банка је обрачунала и наплатила тужиоцу фиксну накнаду за обраду кредитног заахтева према спорној уговорној одредби из члана 6. став 1. у износу од 800,00 динара, а у члану 21. Уговора је констатовано да су тужиоцу уручени план отплате и образац – преглед обавезних елемената отплате кредита, те да је корисник кредита разумео све одредбе уговора и општих услова пословања и да исти представљају сагласност воља уговорних страна.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је усвојио тужбени захтев налазећи да је предметна уговорна одредба ништава, јер тужена није доказала да је тужиоца на јасан и недвосмислен начин упознала са трошковима кредита у понуди за закључење уговора, па је иста противна основним начела облигационог права. Другостепени суд је изразио супротно становиште налазећи да предметна уговорна одредба није ништава, јер је тужилац кроз понуду, план отплате кредита и преглед обавезних елемената уговора обавештен о врсти и висини накнаде која пада на његов терет, при чему банка није била у обавези да доказује структуру ове накнаде, па је преиначио првостепену пресуду и одбио тужбени захтев у целини као неоснован.

По оцени Врховног касационог суда, становиште другостепеног суда је засновано на погрешној примени материјалног права.

Према члану 103. став 1. Закона о облигационим односима (ЗОО) уговор је ништав ако је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима и то ако циљ повређеног правила и закон не упућују на нешто друго и на ништавост се по члану 109. пази по службеној дужности.

По одредби члана 1065. Закона о облигационим односима, уговором о кредиту банка се обавезује да кориснику кредита стави на располагање одређени износ новчаних средстава, на одређено или неодређено време, за неку намену или без утврђене намене, а корисник се обавезује да банци плаћа уговорену камату и добијени износ новца врати у време и на начин како је утврђено уговором. Уговор о кредиту се закључује у писменој форми што значи да се у писаном тексту уговора мора утврдити износ кредитних средстава, као и услови давања, коришћења и враћања кредита (члан 1066. наведеног закона).

Право банке да обрачунава трошкове и накнаде банкарских услуга поводом закљученог уговора о кредиту произилази из члана 43. Закона о банкама, којим је предвиђена могућност јединственог начина обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга и то нарочито по основу депозитних и кредитних послова. Ово прво банке је регулисано и подзаконским актима и то Одлуком о условима и начину обрачуна ефективне каматне стопе и изгледу и садржини образаца који се уручују кориснику („Службени гласник РС“ број 65/11), која је донета на основу одредаба Закона о заштити корисника финансијских услуга („Службени гласник РС“ беој 36/11 и 139/14) који се примењује од 05.12.2011. године, па тако и у конкретном случају с обзиром да је предметни уговор о кредиту закључен 06.07.2015. године.

Банка има право на наплату трошкова и накнада банкарских услуга у вези са реализацијом кредита, али је таква одредба уговора правно ваљана под условом да је понуда банке садржала врсту и висину свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита уз одређење да ли су фиксни или променљиви, а ако су променљиви – периоде у којима ће се мењати и начин измене, а што је прописано у одредби члана 17. став 4. тачка 10. Закона о заштити корисника финансијских услуга. Наведено обавештавање корисника у предуговорној фази засновано је на једном од основних начела заштите корисника (право корисника на информисање) и обухвата дужност банке да кориснику пружи информације и одговарајућа објашњења о условима који се односе на (између осталог) уговор о кредиту за који је показао интересовање (у даљем тексту: понуду), на начин који ће кориснику омогућити да упореди понуде различитих давалаца истих услуга и процени да ли ови услови одговарају његовим потребама и финансијској ситуацији, али који корисника ниједног тренутка неће довести у заблуду (чланови 5. тачка 3. и 17. став 1. наведеног закона).

Сагласно овим законским одредбама у наведеној Одлуци Народне банке Србије („Службени гласник РС“ број 65/11) ближе су утврђени изглед и садржина образаца на којима се понуда уручује кориснику, па је банка дужна да кориснику кредита пре закључења уговора уручи понуду сачињену на одговарајућем обрасцу (образац 1Б-основни подаци о кредиту) који у тачки 3. обухвата трошкове кредита, а у тачки 3.3 врсту и висину свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита (очекивани трошкови у динарима исказују се у апсолутном износу).

У конкретном случају, према утврђеном чињеничном стању тужена банка није доказала да је тужиоцу, у складу са својом обавезом обавештавања корисника, у предуговорној фази уручила понуду за закључење уговора на прописаном обрасцу која је садржала врсту и висину свих накнада и других трошкова кредита. Такво поступање тужене банке противно је основним начелима заштите корисника из члана 5. Закона о заштити корисника финансијских услуга (праву на равноправан однос са даваоцем финансијске услуге и праву на информисање), па је предметна уговорна одредба изложена последицама ништавости, насупрот погрешном закључку другостепеног суда. Обавезни елементи уговора и план отплате кредита не могу имати значај понуде, јер се понуда уручује пре закључења уговора на прописаном обрасцу, а обавезни елементи и план отплате кредита уручују се уз примерак закљученог уговора (тачке 12 и 13 наведене Одлуке Народне банке Србије). Према члану 104. ЗОО тужена је у обавези да врати тужиоцу оно што је примила по ништавој уговорној одредби, због чега тужилац основано потражује наплаћени новчани износ са припадајућом законском затезном каматом у смислу чланова 210. и 214. ЗОО.

Тужилац је успео у поступку по ревизији па је на основу чланова 153. став 1, 163. став 2. и 165. став 2. ЗПП тужена обавезана да тужиоцу накнади трошкове ревизијског поступка који обухватају трошкове за састав ревизије од стране адвоката у износу од 18.000,00 динара према важећој Адвокатској тарифи, као и трошкове судске

таксе за ревизију у износу од 3.800,00 динара и одлуку о ревизији у износу од 5.700,00 динара, према важећој Таксној тарифи. Преиначењем одлуке другостепеног суда и одбијањем жалбе тужене, потврђена је првостепена пресуда која у себи садржи и одлуку о тршковима првостепеног поступка који су тужиоцу правилно одмерени и досуђени.

На основу члана 416. став 1. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у ставу другом изреке.

**Председник већа – судија
Драгана Маринковић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић